

3.4.2023

**ASIA Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltaminen
Hyrnsalmen Iso Tuomivaaran tuulivoimapuistohankkeeseen**

HANKE Hyrnsalmen Iso Tuomivaaran tuulivoimapuistohanke

HANKKEESTA VASTAAVA

Solarwind Oy
Mika Meller
mika.meller@solarwind.fi

ASIAN VIREILLETULO

Tarveharkinnan kohteena on Solarwind Oy:n Hyrnsalmen kunnan alueelle suunnittelema Iso Tuomivaaran tuulivoimahanke. Asia on tullut vireille Kainuun ELY-keskuksessa 15.2.2023.

HANKKEESTA VASTAAVAN TOIMITTAMAT TIEDOT

Hankeen kuvaus

Hanke käsittää 5 tuulivoimalaa, jotka olisivat teholtaan 6,6 MW, joten tuulivoimapuiston kokonaisteho olisi enintään 33 MW. Voimaloiden napakorkeus tulisi olemaan 165 m ja roottorin halkaisija 170 m. Kunkin voimalan kokonaiskorkeus maanpinnasta olisi maksimissaan 250 metriä, jolloin maksimikorkeus merenpinnasta olisi 635 m. Voimaloiden tyyppi voi muuttua yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä, jos markkinoille tulee uusia hyötysuhteeltaan parempia laitteita. Tarpeellisen maaperän käyttö projektia varten on alustavasti suunniteltu tapahtuvan alueella jo olevilta kunnan omistamilta maanottoalueilta.

Tuulipuisto on suunniteltu alustavasti liitettäväksi 110 kV linjaan Hyrnsalmen muuntoasemalla. Maakaapelointi tehdään tietä pitkin noin 24 km muuntoasemalle asti, jolloin ei tule ylimääräisiä ympäristörasituksia. Vaihtoehtoisesti tuulipuisto voidaan liittää 110 kV:n sähköverkkoon, joka kulkee noin 5 km päässä alueesta länteen. Tällöin tarvitaan oma kytkinasema.

Alue sijaitsee Hyrynsalmen kunnassa lähellä Puolangan kunnan rajaa. Hyrynsalmen keskustasta alue sijaitsee noin 16 km luoteeseen. Alue on tyypiltään metsätalousaluetta, alueella on myös pieniä suoalueita ja alueella ei ole asutusta. Korkeuserot ovat alueella suuret, korkeimpien huippujen noustessa noin 385 m merenpinnasta. Puusto on enimmäkseen mäntymetsää.

Alueen vieressä on luonnonsuojelualue, mutta tuulivoimaloita eikä muitakaan rakennuksia tulla rakentamaan luonnonsuojelualueelle. Tarkempi biologinen ja geologinen kartoitus vaikutuksista tullaan suorittamaan projektin aikana.

Selvitykset

YVA-tarveharkintatiedustelun liitteenä on Solarwind Oy:n laatima selvitys, joka sisältää hankekuvauksen lisäksi nykyisen maankäyttötilanteen kuvauksen sekä olemassa olevista tiedoista koostetun luonto- ja ympäristökuvauksen. Hankkeessa tullaan laatimaan kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykset, linnustonselvitykset, melu- ja varjostusmallinnukset sekä maisemavaikutusten selvitykset.

Maankäyttötilanne

YVA-tarveharkintapyynnössä on lyhyesti esitelty suunnittelualueen kaavoitustilannetta. Alueella ei ole yleis- tai asemakaavaa ja lähimmät vapaa-ajan kaavoitukset ovat selkeästi turva-alueen ulkopuolella. Lähin asuintalo on noin 1,1 km päässä lähimmästä tuulivoimalasta. Maakuntakaavassa alueelle ei ole osoitettu aluevarauksia tai muita merkintöjä. Voimassa olevassa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa 2030 alue on osoitettu tuulivoimaloiden alueeksi (tv-1 Iso Tuomivaara). Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa osa-aluemerkinnällä "tv" osoitetaan alueita, jotka soveltuvat merkitykseltään vähintään seudullisen tuulivoima-alueiden rakentamiseen. Osa-aluemerkinnällä osoitetaan alueen erityisominaisuutta potentiaalisena tuulivoimatuotantoon soveltuvana alueena. Alueiden päämaankäyttöluokka on kuitenkin muu kuin tuulivoimaenergian tuotanto, yleisimmin maa- ja metsätalous.

Liittyminen muihin hankkeisiin

Muita lähellä tiedossa olevia hankkeita ovat Lumivaaralla olevat Energiequellen 8 voimalan hanke sekä Prokon Wind Energy Finland Oy:n 9 voimalan hanke. Ne sijaitsevat noin 12 km etelään Iso Tuomivaarasta.

Hankeen ympäristövaikutukset

Hankkeella on hankevastaavan esityksen mukaan vaikutuksia ympäristöön, ja ne muodostuvat pääasiassa maiseman muuttumisesta, luontoon kohdistuvista vaikutuksesta ja melusta, roottorin lapojen näkymisestä sekä rakentamisen aikaisesta liikenteestä. Liikenne tullaan järjestämään alan tuntevan kuljetusliikkeen johdolla. Harkintapyynnön liitteenä on esitelty alustavat kuljetusreitit voimaloille.

Voimaloiden paikat on alustavasti valittu siten, että etäisyys lähimpiin asutuksiin tai kesämökkeihin on yli 1000 m ja jokaisen voimalan rakennustoimia varten on varattu noin yhden hehtaarin maa-alue. Projektin aikana suoritetaan lisäksi tarkentava melu- ja välkemallinnus, laaditaan valokuvasovitteet maiseman muuttumisen mallintamista varten, sekä tarkennetaan projektin muut biologiset ja geologiset vaikutukset.

Tarkemman kaavoituksen (mm. melu- ja välkemallinnuksen ja naapurien kuulemisen) seurauksena yksittäisten voimaloiden paikkoja saatetaan muuttaa suunnitellusta.

Alueen läheisyydessä mahdollisesti olevat lintujen pesimäalueet ja muuttoreitit kartoitetaan kaavoituksen yhteydessä lintuselvityksessä ja ne otettaisiin huomioon voimalapaikkojen sijoittelussa. Aluetta lähimpänä olevat Natura 2000-alueet ovat Vorlokin Natura-alue noin 3,2 km päässä ja Kitkansuon Natura-alue noin 4,8 km päässä. Näillä Natura-alueilla esiintyy seuraavia lintudirektiivin liitteen I lajeista kapustarinta, laulujoutsen, metso, palokärki, helmipöllö, kurki, liro, pikkusieppo, pohjantikka, pyy, varpuspöllö, helmipöllö ja viirupöllö. Muita lintuja näillä alueilla esiintyy kuukkeli, isänuunilintu, kirjosiipikäpylintu, lapinuunilintu, lehtokerttu, metsäviklo, mustarastas, tervapääsky ja valkoviklo. Luontodirektiivin II lajeista molemmilla Natura-alueilla esiintyy liito-orava. Nämä edellä mainitut lajit esiintyvät todennäköisesti myös Iso Tuomivaaran alueella ja tullaan selvittämään kaavoituksen yhteydessä tehtävässä luontoselvityksessä.

Lähistöllä on lisäksi Ukkohallan laskettelukeskus ja se tullaan ottamaan myös huomioon näkymäanalyyseissä. Tuulivoimaloiden yleisesti ei ole nähty vaikuttavan negatiivisesti laskettelukeskusten toimintaan, sillä Suomen suosituimpiin kuuluvien laskettelukeskusten Levin ja Rukan näkymäalueisiin kuuluu useampia tuulivoimaloita. Olostunturin laelle on jopa rakennettu 5 tuulivoimalaa keskelle laskettelukeskusta.

Alueelle on tehty aikaisemmin vuonna 2013 muinaisjäänneinventointi, jossa tarkastettiin Iso Tuomivaaran päälle suunniteltujen voimaloiden voimalapaikat sekä uudet tielinjaukset. Samalla tarkastettiin 100 kV linjan reitti, joitakin suo-osuuksia lukuun ottamatta. Alueilta ei löytynyt kiinteitä muinaisjäänteitä.

Rakentamisen ja toiminnan aikainen logistiikka tullaan järjestämään olemassa olevaa tiestöä käyttäen sen ollessa mahdollista (parannetaan tarvittaessa) ja aivan voimaloiden läheisyyteen rakennettujen uusien kulkuväylien kautta. Nämä tiestön parannukset, sekä uudet tiestöt tullaan tarkentamaan kaavoituksen yhteydessä. Rakennuttaja sitoutuu poistamaan alueelta kaikki rakennusaikaiset jätteet, sekä lisäksi erityisen purkurahaston muodossa takaamaan voimaloiden purkamisen ja alueen maisemoinnin voimaloiden elinkaaren päätyttyä.

ELY-KESKUKSEN RATKAISU

Hankkeesta vastaava Solarwind Oy:n Hyrynsalmen Iso Tuomivaaran tuulivoimahankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (252/2017) mukaista arviointimenettelyä.

Ratkaisun perustelut

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVA-laki) 3.1 §:n mukaan hankkeisiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. YVA-lain liitteessä 1 on määritelty hankkeet, joihin sovelletaan aina arviointimenettelyä.

Tuulivoimahankkeiden osalta arviointimenettely tulee liitteen 1 luettelon 7 kohdan e-alakohdan mukaan sovellettavaksi, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia. Iso Tuomivaaran tuulivoimapuisto on 5 voimalaa sisältävänä ja ilmoitetulta kokonaisteholtaan (33 MW) hankeluettelossa mainittua lukumäärältään ja kokonaisteholtaan pienempi.

Arviointimenettelyä sovelletaan YVA-lain 3.2 §:n mukaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

YVA-lain 11 §:n mukaan ELY-keskus on toimivaltainen viranomainen päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen. Päätöksestä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa säädetään YVA-lain 13 §:ssä. Lainkohdan 1 momentin mukaan ennen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista yksittäistapauksessa koskevan päätöksen tekemistä on arviointimenettelyn tarpeesta kuultava asianomaisia viranomaisia, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista yksittäistapauksessa koskevan päätöksenteon perusteena olevista tekijöistä säädetään YVA-lain liitteessä 2. Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on tarkasteltava erityisesti hankkeen ominaisuuksia (mm. hankkeen kokoa ja hankkeen yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa), sijaintia (mm. nykyistä maankäyttöä) sekä vaikutusten luonnetta (mm. vaikutusten kohteena olevan väestön määrää, vaikutusten suuruutta, kestoa, toistuvuutta ja palautuvuutta).

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (277/2017, YVA-asetus) 2 §:ssä säädetään luonnonympäristön sietokyvyn ottamisesta huomioon päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa. Lainkohdan mukaan päätettäessä YVA-menettelyn soveltamisesta YVA-lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen on lain liitteessä 2 olevan 2 kohdan c alakohdassa mainitun luonnonympäristön sietokyvyn osalta otettava huomioon erityisesti mm. lain nojalla luokitellut tai suojellut alueet sekä jäsenvaltioiden luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/147/EY perusteella määrittelemät Natura 2000 -alueet (YVA-asetus 2.1 §:n 5 kohta).

YVA-lain 31 §:n mukaisesti hankkeesta vastaavan on sen lisäksi, mitä erikseen säädetään, oltava riittävästi selvillä hankkeen ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää.

Voimassa olevassa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa 2030 on osoitettu tuulivoimaloiden alue tv-1 Iso Tuomivaara. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa osa-aluemerkinnällä tv osoitetaan alueita, jotka soveltuvat merkitykseltään vähintään seudullisen tuulivoima-alueiden rakentamiseen.

Kainuun ELY-keskus on 7.7.2022 tekemällään päätöksellä (KAIELY/714/2021) katsonut, että Solarwind Oy:n Hyrynsalmen Iso Tuomivaaran tuulivoimahankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaista arviointimenettelyä. Päätös koskee hanketta, jonka voimalamäärä oli 6 ja tuulivoimapuiston maksimiteho 37,2 MW. Kainuun ELY-keskus on kuullut ennen päätöksen tekemistä arviointimenettelyn tarpeesta asianomaisia viranomaisia YVA-lain 13 §:n mukaisesti.

Huomioiden sen, että samalle alueelle kohdistuvasta, olennaisilta osin vastaavasta hankkeesta on tehty hallintopäätös hiljattain, Kainuun ELY-keskus on nyt käsiteltävänä olevaa asiaa koskien katsonut asianomaisten viranomaisten kuulemisen ennen päätöksentekoa olevan YVA-lain 13.1 §:ssä tarkoitetulla tavalla tarpeetonta.

Kainuun liiton 31.5.2022 antaman lausunnon mukaan Hyrynsalmen kunta on päättänyt olla hyväksymättä tuulivoimatuotantoa koskevaa yleiskaavaa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2030 tuulivoimaloiden alueelle tv-1 Iso Tuomivaara. Mikäli kunta päättää olla osoittamatta maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueelle tuulivoimatuotantoa, alue jää toteuttamatta.

Voimassa olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2030 tarkistaminen on käynnistynyt maakuntavaltuuston päätöksellä 17.6.2019. Tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen tavoitteena on päivittää ja ajantasaistaa voimassa oleva maakuntakaava. Tuulivoimamaakuntakaavan luonnos on ollut julkisesti nähtävillä 22.12.2021-31.1.2022. Iso Tuomivaaran tuulivoimaloiden alue (tv-1) on esitetty Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 kaavaluonnoksessa kumottavaksi sen toteuttamiseen liittyvän epävarmuuden takia.

Iso Tuomivaaran hankkeen lisäksi Ukkohallan matkailukeskuksen läheisyydessä olevan Kainuun korkeimman Iso Tuomivaaran alueen läheisyyteen on suunnitteilla Kytölehdon tuulivoimahanke, jonka osayleiskaavan kaavoitushakemuksen Hyrynsalmen kunnanhallitus on Kainuun liiton lausunnon mukaan hyväksynyt 10.5.2022 (§ 74) ja päättänyt aloittaa omalta osaltaan kaavahankkeen valmistelun. Kunnanhallituksen samassa yhteydessä hyväksymässä kaavoitussopimuksessa todetaan, että hanketoimijan tavoitteena on rakentaa Kytölehdon alueelle 8-12 tuulivoimalaitosta, joiden yksikköteho on arviolta 7-10 MW. Kytölehdon tuulivoimapuiston alustava hankealueen raja sijaitsee noin 2,6 kilometrin päässä lausuntopyyntöaineiston karttakuvan mukaisesta alustavan voimalasijoituksen osoittamasta lähimmästä voimalasta.

Vaikka hankkeen koko on sekä voimaloiden määrällä että tuulivoimapuiston maksimiteholla tarkasteltuna pienentynyt aikaisempaan verrattuna, Kainuun ELY-keskus katsoo, että hankkeella on edelleen merkittäviä ympäristövaikutuksia ja yhteisvaikutuksia muiden lähistölle suunniteltavien tuulivoimahankkeiden kanssa. Hankkeen koossa ei ole tapahtunut edelliseen päätökseen verrattuna huomattavan suurta muutosta. Sama koskee voimaloiden sijoittelua. Vaikka voimalapaikkoja ei ole osoitettu läheiselle luonnonsuojelualueelle, lähimmät voimalat tulisivat esitetyn suunnitelman mukaisesti sijoittumaan luonnonsuojelualueen välittömään läheisyyteen ja aikaisempaa korkeammalle vaaran laelle.

Harkinnanvaraista YVA-menettelyä koskevissa soveltamisohjeissa on todettu, että samantyyppistenkin hankkeiden vaikutukset voivat olla erilaisia riippuen vaikutusalueen ympäristön erityispiirteistä. Näin ollen vaikutusalueen ympäristöön liittyvät erityispiirteet nousevat keskeisiksi harkittaessa YVA-menettelyn tarvetta. Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa ovat YVA-lainsäädännön mukaan yksi nimenomaisesti arvioitavista ja arviointitarpeeseen liittyvistä tekijöistä. Mitä enemmän hankkeita on suunniteltu sijoittuvan alueelle, sitä merkittävämmiksi hankkeiden yhteisvaikutusten on ennalta arvioitava muodostuvan.

Iso Tuomivaaran ja Kytölehdon tuulivoimahankkeet tulisivat toteutuessaan muodostamaan lähes yhtenäisen 14-17 tuulivoimalaa muodostavan tuulivoimapuistokokonaisuuden. Kainuun korkeimman vaaran alueelle ja läheisyyteen rakennettaisiin siten merkittävä määrä uutta infrastruktuuria, jolla kokonaisuutena arvioituna voi olla merkittäviä ja siten todennäköisesti laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, YVA 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia alueen luontoon, maisemaan ja Ukkohallan matkailukeskuksen kehittämiseen. Arviointimenettelyä on siten tarpeen soveltaa hankkeeseen.

Kainuun ELY-keskus katsoo lisäksi, että hankkeeseen liittyvä alueidenkäytön suunnittelu on toteutettava sellaisella oikeusvaikutteisella osayleiskaavalla, jota saa käyttää tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena (MRL 77 a §). Kaavoituksessa tulee kiinnittää huomiota selvitysten hyvään tasoon, selkeyteen ja riittävyys, jotta kaavan vaikutukset voidaan luotettavasti arvioida. Voimassa olevan maakuntakaavan merkinnät ja määräykset, erityisesti tuulivoimamaakuntakaavan yleinen suunnittelumääräys ja sen sisältö kokonaisuudessaan koskien yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia tulee hankkeen jatkosuunnittelussa ottaa huomioon.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 3, 11-13, 31 ja 37 § sekä liitteet 1 ja 2

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 1-3 §

MUUTOKSENHAKU

Hankkeesta vastaavan muutoksenhakuoikeus

Hankkeesta vastaava saa hakea tähän päätökseen muutosta Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta. Valitusosoitus on liitteenä.

Muiden tahojen muutoksenhakuoikeus

Tähän päätökseen ei YVA-lain 37.2 §:n mukaisesti saa muutoin hakea muutosta valittamalla. Se, jolla on oikeus hakea muutosta hanketta koskevaan lupapäätökseen, saa kuitenkin hakea muutosta päätökseen, jolla on katsottu, ettei ympäristövaikutusten

arviointimenettely ole tarpeen, samassa järjestyksessä ja yhteydessä kuin hanketta koskevasta lupapäätöksestä valitetaan.

KUULUTTAMINEN

Päätös on nähtävillä Hyrynsalmen kunnan virallisella ilmoitustaululla ja sähköisenä osoitteessa www.ymparisto.fi/yva-paatokset/kainuu.

LIITE Valitusosoitus

JAKELU JA MAKSUT

Päätös (todisteellisena tiedoksiantona)

Solarwind Oy

Maksu

Maksutta

Tiedoksi (sähköpostitse)

Hyrynsalmen kunta
Kainuun liitto
Kainuun museo
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus

ASIAKIRJAN HYVÄKSYMINEN

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Asian on ratkaissut ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen johtaja Sari Myllyoja ja esitellyt luonnonsuojeluasiantuntija Jouko Saastamoinen, joka antaa asiasta lisätietoja. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan lopussa.

Tämä asiakirja KAIELY/714/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KAIELY/714/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Myllyoja Sari 03.04.2023 08:25

Esittelijä Saastamoinen Jouko 03.04.2023 07:08